

Барви рідного краю

**Інформаційно-довідкове
видання
(від А до Я)**

Москалівка ,2015 р.

Барви рідного краю : інформаційно-довідкове видання/
Ярмолинецька ЦБС, Б-ф с. Москалівка; упоряд. Вінник В.М. –
Москалівка, 2015 . – 13 с.: фото.

*В інформаційно-довідковому виданні «Барви рідного краю»
подано МАТЕРІАЛИ про село Москалівку, його місцевість та
краєвиди.*

Видання розраховане на масових користувачів.

Упорядник: Вінник В.М.
Комп'ютерний набір: Слободян О.Л.,
методист Ярмолинецької ЦРБ

Відповідальна за випуск: Гриб М. А.,
директор Ярмолинецької ЦБС

Історичні витоки села Москалівка сягають першої половини XVIII століття. Село з давніх часів належало поміщикам Дульським та Федоровичам. Більш давньою частиною села вважають Вихватинці. Ця частина села знаходилась на значному підвищенні над селом Москалівка. За переказами її називають так тому, що там поселився чоловік, який “вихватився” з громади. Довгий час, аж до 1929 року, сільська рада називалась за давньою назвою села – Вихватинецькою. Назва села Москалівка, треба думати, походить від слова «москаль». В кінці XVIII століття поряд з Вихватинцями, але не в самому селі, поселився солдат. Саме з цього одного поселення берепочаток заселення села. Більше згадок про село збереглося з кінця XIX століття – початку XX століття. В цей період на території села існувало 5 панських маєтків. Село між собою ділили пани Дульський, Федорович, Цегольник, Маковський. В середині XIX століття частину села Москалівки, що по дорозі до села Коритнка, заселено селянами селища, що тоді існувало за Вихватинцями у напрямку села Волудринці. В кінці XIX століття в селі Москалівка появляється школа. Земство, яке починає діяти в цей час, виділяє гроші на будівельні матеріали. Селяни ж самі будують приміщення школи. Перша школі була біля церкви. Це було невелике одноповерхове приміщення в якому була одна класна кімната і квартира для вчителя. Школу будували з 1883 по 1884 році був перший навчальний рік. У перші кілька років, поки не було вчителя, учнів навчав священник. Ще з XIX століття у старій частині села Вихватинці існувала і працювала велика гуральня. Основна частина жителів села займається сільським господарством.



Б



Бібліотека Восени 1920 р. в селі встановилася влада рад і невдовзі було відкрито хату-читальню. В 1960-х роках було збудоване приміщення сільського будинку культури. На першому поверсі, там де зараз розміщений музей історії села Москалівка, була бібліотека. У 1984 році бібліотеку перенесли на другий поверх у цьому ж приміщенні.



Будинок культури В 1960-х роках було збудоване приміщення сільського будинку культури. Тут розміщений музей історії села Москалівка

В



Відділення зв'язку У цьому приміщенні спочатку знаходилась аптека, а вже від 2005 року тут розміщено відділення зв'язку.

Д



Джерело Святе

У видолинку Москалівки що зветься Панською долиною, б'є з-під землі джерело. Невідомо, скільки йому тисячоліть. Одне відомо, що має цілющу силу. Якщо до прикладу, якась недуга очей – варто тричі до сходу сонця



умитися цією водою. Будь – яку незагоєну рану зцілить, якщо шлунок болить – допоможе. Навіть, кажуть туберкульоз цією водою лікували. А ще переконані, стихійні лиха, природні катаклізми, чи страшні воєнні лихоліття минали цю подільську глибинку стороною, бо Матір Божа її охороняла. За легендою, в часи гонінь на монахів Свято-Успенської Почаївської Лаври вони змушені було залишити цю святиню і переносючи ікону Божої Матері в інше місце, прийшли саме в цю долину. Саме тут спочивали, пили воду і читали молитви. І після цього, певне, і стало це місце святим.



Дитячий садочок «Ялинка». Новобудова була відкрита у 1992 році.

Л



Ліс «Запуст». Цей ліс розміщений біля сільського кладовища.

М



Магазин «Візит» відкритий у 2004 році.



Магазин «Саблучок» відкритий у 1999 році.

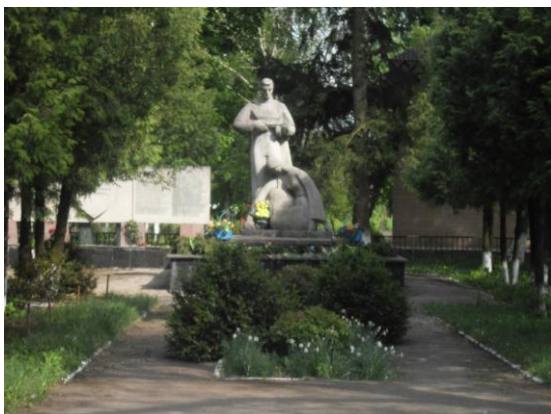


акушер.

Медична амбулаторія В 1970-х роках тут знаходилась сільська лікарня. Потім, коли лікарню закрили, у 1975 році, це приміщення перейшло під дитячий садочок. Зараз тут знаходиться медична амбулаторія, де жителів села обслуговують фельдшер, стоматолог,



Млин сільський. Побудований на початку 1960 років.



Пам'ятний знак на честь воїнів односельчан 1941-1945 років. Виготовлений Львівською КСФ, відкритий у 1967 році. Рішенням Хмельницької обласної ради №66 від



11.03.1972 року взятий під охорону, як пам'ятка історії місцевого значення.

Пам'ятний знак пам'яті жертвам голодомору та політичних репресій. Споруджений у 2008 році місцевими майстрами.



«Поле Іванова»

Поле, що розташоване при в'їзді в село Москалівка, з Ярмолинець, зветься – Іванова. Це пов'язано з тим, що в 50-х роках минулого століття на цьому полі бандити вбили тракториста на прізвище Іванов і тут у ямі закопали.



Сільська рада утворена в 1921 році. До складу Москалівської сільської ради входять села: Москалівка, Коритна та Верхівці.



Ставок Білого. Ставок розміщений при в'їзді в село москалівна. На цьому ставку вже не один рік живуть сім'ї чорних та білих лебедів.



Ставок Зірка. Розміщений біля лісу Запуст, знаходиться в оренді. В ставку водиться риба різних видів.

T



Торговий центр відкритий у 1984 році. В даний час на першому поверсі розміщений продуктовий магазин райспоживспілки. А на другому поверсі – швейний цех.

Φ

Фоса



Невідомо чому, але річечка, що тече з поля через село і впадає в Тростянку називається Фоса. А криничку на полі неподалік річечки називають «за Фосою». Та й взагалі термін «фоса» зустрічається в місцевій топонімії досить часто у значенні «річка», «болото», «вода». Саме слово «фоса» походить

від латинського слова “fossa”, що в перекладі означає вода. Ця річка була колись межею між панським ланом і селянськими наділами. Очевидно пани Косецькі, поляки за походженням, люди освічені для свого часу, які мали велику бібліотеку книг і володіли кількома

мовами, називали латинською мовою безіменну річку – Fossa. Назва Фоса прижилась та існує понині.

4

«Цегольників ліс»

Давно колись (початок XIX століття) чоловік на прізвище Цегольник, за селом мав надів землі, ліс, сад і панський маєток. Тут господарював пан Цегольник. Тепер цю частину села називають Цегольників ліс.

Цегельня.



До 1917 року село належало поміщикам Косецьким, родоначальником який, Ян Косецький, прибув у наш край з Польщідесь у XVIII ст. для будівництва панського палацу насамперед була збудована цегельня. Це було примітивне підприємство де використовувались підневільна праця місцевих кріпаків селян. З випаленої цегли був збудований панський будинок, а також гуральня (спиртовий завод), волонні, для відгодівлі худоби лисуном, кузня та інші будівлі. Панський будинок на той час був єдиною цегляною будівлею на селі. В селянські хати збудовані з глини, вкриті соломою з маленькими віконцями чітко відрізнялись від панських будівель. Село будо чи не найубогішим у всій окрузі. Панів не цікавило життя селян. Після того, як всі потрібні панові будівлі були збудовані, цегельню ліквідували, як непотрібну. Урочище, де колись була панська цегельня і де ще донині знаходять цеглу (до речі, високої якості та іншої форми, ніж сучасна), донині зветься «Цегельня». На цьому місці є криничка, що дає початок струмку, який так зветься Цегельня.

Церква



Перший камінь під Святовоздвиженську церкву був закладений 12 липня 1993 року в день святих апостолів Петра і Павла. Відкрито церкву у 1994 році на свято Чесного Хреста.



Школа



В кінці XIX століття в селі Москалівка появляється школа. Земство, яке починає діяти в цей час, виділяє гроші на будівельні матеріали. Селяни ж самі будують приміщення школи. Перша школі була біля церкви. Це було невелике одноповерхове приміщення в якому була одна класна кімната і квартира для вчителя. Школу будували з 1883 по 1884 році був перший навчальний рік. У перші кілька років, поки не було вчителя, учнів навчав священник. Восени 1920 р. в селі встановилася влада рад і невдовзі було відкрито школу. У 1930 р. відкривається семирічна школа, а в 1932 році завершується будівництво нового шкільного приміщення.

Використані джерела

1. Історія бібліотеки села Москалівка. - 2011-.-15с. : фото.
2. Літопис села Москалівка. – 2011 .- 18с. : фото.
3. Слободянюк П.Я. Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району/ П.Я.Слободянюк, Ю.А.Хоптяр; Хмельницька облрада; Хмельницька облдержадміністрація – Хмельницький: Поділля, 2004. – 507с. : фото.

Предметний покажчик

<i>Вступ</i>	3
<i>Б</i>	
<i>Бібліотека</i>	4
<i>Будинок культури</i>	4
<i>В</i>	
<i>Відділення зв'язку</i>	4
<i>Д</i>	
<i>Джерело Святе</i>	4
<i>Дитячий садочок</i>	5
<i>Л</i>	
<i>Ліс</i>	5
<i>М</i>	
<i>Магазин</i>	5
<i>Медична амбулаторія</i>	6
<i>Млин сільський</i>	6
<i>П</i>	
<i>Пам'ятні знаки</i>	6
<i>Поле Іванова</i>	7
<i>С</i>	
<i>Сільська рада</i>	7
<i>Ставок Білого</i>	7
<i>Ставок Зірка</i>	7
<i>Т</i>	
<i>Торговий центр</i>	8
<i>Ф</i>	
<i>Фоса</i>	8
<i>Ц</i>	
<i>Цегольників ліс</i>	9
<i>Цегельня</i>	9
<i>Церква</i>	10
<i>Ш</i>	
<i>Школа</i>	11

Барви рідного краю

Відповідальна за випуск:

Гриб М.А.

Редагування:

Слободян О.Л.

Комп'юльне опрацювання:

Слободян О.Л.

Підписано до друку 2015р. Формат 21х14,7

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman

Друк різнографією. Наклад 20 примірників.

Віддруковано з готового оригінал – макета Ярмолинецька ЦРБ

Смт. Ярмолинці, площа 600-річчя Ярмолинець, 1а